

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Maa- ja metsätalousvaliokunta

mmv@eduskunta.fi

U-kirje 53/2011vp

ITÄMEREN LOHIKANNAN JA KYSEISTÄ KANTAA HYÖDYNTÄVIEN KALASTUKSIEN MONIVUOTISESTA SUUNNITELMASTA Kuuleminen Maa- ja metsätalousvaliokunnassa 8. joulukuuta 2011

Lohenhoitosuunnitelma koskee jokien lohia. Tornionjoen lohi muodostaa lähes puolet kaikista Itämerellä kalastettavista lohista. Näin ollen on ensiarvoisen tärkeää, että alueiden Euroopassa kuullaan, ja erityisesti kuunnellaan alueiden mielipidettä.

Lohi on jokien luonnonvara. Itämeren lohi muodostuu kunkin joen kantojen summana. Varsinaista Itämeren lohta ei ole olemassa. Osa kannoista on vain muutaman kymmenen lohen varassa, kuten aikanaan oli myös Suomen ainoan oman lohijoen, Simojoen kanta. On aivan ratkaisevaa turvata kuhunkin jokeen riittävä määrä lohia. Lohen kalastusta ja sen hallinnointia on yritetty tehdä merikalastuksen ehdoilla sodan jälkeen siinä surkeasti epäonnistuen. Vaikeudet johtuvat siitä, että jokien kaloja yritetään hallinnoida ja kalastaa merikaloina. Useita lohikantoja on menetetty. Jopa Itämeren alueen tärkein, Tornionjoen lohikanta ajettiin ylikalastuksen vuoksi tuki-istutusten varaan 1970-1980 luvuilla. Valtiosihteeri Lind joutui toteamaan Tornio-Muoniojokiseuran 25v juhlassa, että Suomen lohipolitiikan historia ei ole kunniakas. Suuntaa on kerta kaikkiaan muutettava. Epätoden päälle ei koskaan voi rakentaa mitään kestävää. Se on nähty lohipolitiikassakin.

Komission esittelemää suunnitelmaa on kauan kaivattu. Suurin arvo suunnitelmassa on se, että lohi tunnustetaan jokien kalaksi. Lohta ei voi enää hallinnoida kuten merellisiä kaloja.

Valtioneuvoston U-kirje on valtava pettymys. Käytännössä valtioneuvoston mielipiteen lohiasioissa muodostaa suppea MMM:n virkakoneisto. Yksi ja sama virkamies kirjoittaa kaikki lohta koskevat Suomen kannanotot ja asetusten muistiot, kuten kyseisen U-kirjeenkin. Yksikään valtioneuvoston jäsen ei tunne asiaa, joten Suomen kannan on saanut muodostaa vapaasti yksi virkamies. Kyseisen asian saimme murheellisesti yhdessä Eduskunnan kanssa kokea lokakuussa lohikiintiöasetuksen suhteen.

U-kirjeen sävy on se, että merikalastusta ei saa vähentää. Kirjeestä paistaa himo päästä kalastamaan merellä Pohjanlahden lohikantoja. Kirjoittaja ei ole lainkaan huolissaan siitä, että samalla tuhotaan helposti monet Pohjanlahden heikot kannat lopullisesti. Ruotsin Rickle-jokeen nousi 2011 vain 13 lohta. Vastavasti Åby-jokeen nousi 58 lohta. Pohjanlahden toiseksi merkittävimpään, Kalix-jokeen nousi enää 2571 lohta. Simojokeen nousi 874 lohta, kun tuhannet joen lohet joutuivat kalastuksen kohteeksi Itämerellä. Itämeren lohisaaliista peräti 2-3% on simolaisia.

Kaiken huipuksi U-kirje hakee perusteluita lohien tappamiselle siitä, että siian, kuhan tai ahvenen kalastus vähenisi lohenkalastuksen mukana ja Suomen riippuvuus ulkomailta tuodusta kalasta lisääntyisi. Väite on perusteeton, koska lohta pitää suojella ja kantoja vahvistaa riippumatta siitä väheneekö jonkin muun lajin kalastus vai ei. Kuhaa, siikaa ja ahventa ei sitä paitsi kalasteta lohenkalastuksen sivusaaliina, eikä väite siltäkään osin pidä paikkaansa. Asian voi helposti todentaa Suomen virallisesta tilastosta ”AMMATTIKALASTUS MERELLÄ 2010”. Todellisuudessa esimerkiksi Tornionjoen vaellussiian kalastusta pitäisi merellä vähentää. Kotimaisen kalan tarjonta ei muutu sen mukaan, minkä verran lohta Itämerestä kalastetaan. Todennäköisesti kalan tarjonta hienokseltaan lisääntyisi, jos lohta ei kalastettaisi lainkaan.

Suunnitelman perusteluissa kohdassa 9 s. 7 sanotaan:

Suunnitelman täytäntöönpanon tehostamiseksi ja jokaisen joen lohikannan erityispiirteiden huomioon ottamiseksi asianomaisten jäsenvaltioiden olisi voitava määrittellä lohen kalastuskuolevuuden taso, TAC ja eräät joissaan toteutettavat tekniset säilyttämistoimenpiteet SEUT-sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

On huomattava, että tässä viitataan siihen mitä maailman suurimmassa vesinäkökohdassa sopimuksessa on sanottu. YK:n merioikeussopimus osa V art. 66 § 2 sanotaan: *Alkuperämaa voi, kuultuaan muita kohdissa 3 ja 4 mainittuja samoja kantoja kalastavia valtioita, säätää joissaan alkunsa saavien kantojen sallitut pyyntirajoitukset.* Asetusehdotuksen kohdassa 10 sanotaankin:

Jäsenvaltioiden olisi tämän asetuksen mukaisia toimenpiteitä toteuttaessaan noudatettava kansainvälisiä velvoitteitaan, erityisesti 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen 66 artiklasta johtuvia velvoitteita.

EU:n tekemät TAC-asetukset ovat olleet laittomia sen jälkeen, kun unioni ja jäsenvaltiot ovat ratifioineet merioikeusyleissopimuksen. TACit eivät ole perustuneet vaatimukseen kestävästä jokien kalakannoista eivätkä alkuperävaltion oikeuteen ja velvollisuuteen säätää joissaan alkunsa saavista lohikannoista. Professori Veikko O. Hyvönen lausui jo 1992, että poikastuotanto on jäänyt vaille huomiota valtioiden välisiä kiintiöitä jaettaessa.

Merioikeussopimus on voimassa riippumatta siitä, mitä Euroopan Unioni päättää. On erittäin merkittävää, että kohdassa 9 puhutaan jokaisen jäsenvaltion omasta, ei unionin kollektiivisesta, oikeudesta asettaa kalastuskuolevuustaso ja TAC. Euroopan Unionin harjoittama suhteellisen vakauden periaate lohikiintiöiden jaossa on merioikeusyleissopimuksen vastainen ja on purettava tällä lohenhoitosuunnitelmasta tehtävällä asetuksella.

Kaikille pitäisi olla itsestään selvää, että esimerkiksi Tanskan lohikiintiö, joka on lähes yhtä suuri, kuin Ruotsilla on kansainvälisen lain vastainen. Tanska on 70-80-lukujen suurimpana kalastajamaana suuri syyllinen useiden lohikantojen hävittämiseen.

Asetusehdotuksessa on perusteluosan kohdan 9 ja kansainvälisen lain suhteen ristiriitaisia asioita. Koska alkuperävaltioilla on suvereeni oikeus ja vastuu (responsibility) säätää kiintiöt omien jokiensä lohille, **on lohien sekakantakalastuksen salliminen poistettava kaikilta osiltaan asetusehdotuksesta.**

Artikla 2 Soveltamisala

Suunnitelmaa sovelletaan kaupalliseen kalastukseen Itämerellä ja siihen yhteydessä olevissa joissa. Soveltamisala näyttää palauttavan kaupallisen kalastuksen jokivarsiin. Tästä seuraa muutoksia lainsäädäntöön, koska esimerkiksi patopyynti on nykyään pääosin kiellettyä. Jokipyynti on luonnollisesti biologisesti paras paikka toteuttaa lohen kalastus kunkin kannan kestokyvyn mukaisesti. Myös taloudellisesti jokipyynti on ylivoimaisesti tehokkain. Hylkeensietopalkkioitakaan ei tarvitsisi maksaa. Jokipyynti keventäisi myös hallintoa.

Artikla 4 Päämäärät

Tärkeimmäksi tavoitteeksi tulee määrätä biologiset tavoitteet. Jokien lohikannat on selkeästi määriteltävä jokien luonnonvarana. Niiden vahvistaminen on oltava itseisarvoinen päämäärä joka on kirjoitettava A-kohdaksi. – B-kohdaksi on siirrettävä mainita ”Itämeren lohikantaa hyödynnetään kestäväällä tavalla kestävästä enimmäistuotosta periaatteen mukaisesti”. Tässä on varmistettava, että kestävä enimmäistuotto tarkoittaa artiklan 5§ mukaisesti minimitasoa vaadittaville lohikannoille. Hyödyntämises-

sä ei tule tavoitella biomassan tuottoa, vaan laajojen kansalaisryhmien virkistäytymismahdollisuutta ja siinä sivussa taloudellista tuottoa. Maksimaalinen saalistuotto toteutuisi sekin jokikalastuksessa, mutta sitä ei ehdottomasti tule ottaa päämääräksi, kuten komissio ehdottaa. MEY-tavoitekin (suurin taloudellinen tuotto) olisi parempi kuin biomassan tuotto, MSY. MSY on Johannesburgin sopimuksessa määritelty vain kaupallisille kaloille. Itämerellä kasvaneita harvalukuisia luonnonlohia ei voi mitenkään pitää kaupallisina lajeina, biologiselta, taloudelliselta eikä terveydelliseltä kannalta katsoen. Kenen mielestä Suomen oma Simojoen lohi on kaupallinen kala?

Artikla 5 Lohikantojen tavoitteet

Asetusehdotuksessa esitetään kohdassa 3 minimimitavoitteeksi 75% smolttituotantokapasiteetista, joka jokaisessa joessa **vähintään** on pystyttävä saavuttamaan. Tämä voi tarkoittaa vain sitä, että tavoite on saavutettava 90% todennäköisyydellä. Todennäköisyysluku on tärkeä ja on asetukseen myös kirjattava. Parhaille joille on asetettava kohdan 4 mukaisesti korkeimmat tavoitteet 75-90%.

Artikla 6 TACin määrittäminen joissa

On erinomaista, että Euroopan Komissio noteeraa jokikalastuksen. Jokikalastus on kaikkein perinteisintä lohenkalastusta. Lohen kalastus on vaillo biologisia perusteita siirretty merelle. Jokivarret ovat puoli vuosisataa jääneet vaillo kalastuksen tuottamaa iloa, tuloa ja varallisuutta, koska kalastus on ilman oikeudellisia ja taloudellisia perusteita siirretty merille.

Erinomaista on myös se, että joen TAC mainitaan ennen meren TACia. Näin pitää ollakin. Kun jokien lohikannat on saatu hyvälle tasolle (poikastuotanto 75-90% maksimista) tulee kalastus mitoittaa alkaen jokikalastuksesta. Kun 50 vuotta merikalastus on etuotto-oikeudella vienyttä kutukalakin on nyt vihdoin kalastus toteutettava kestävästi joelta merelle päin.

On erinomaista, että kullekin joelle määrätään TAC. Nyt joudutaan ensimmäistä kertaa sotien jälkeen pohtimaan mitä hyvää jokikalastuksessa voisi olla ja jokikalastuksen suhdetta merikalastukseen. Joen TAC ei voi olla ainakaan pienempi, kuin meri-TAC. Tornionjoen lohia ei saa pyytää mereltä enempää kuin joesta.

U-kirjelmässä harrastetaan suoranaista pelottelua jokiTACia kohtaan, kuten:

”edellyttää mm. kalastajien ja alusten rekisteröintiä, purkamisten valvontaa”

Kalastajat tulevat rekisteröidyiksi luvan ostamisen yhteydessä. Luvan myymisen ehtona voi olla esimerkiksi, että edellisen kesän saalisilmoitus on ajoissa ja asianmukaisesti tehty.

”Ehdotuksen toteutuminen saattaisi merkittävästi vähentää mahdollisuuksia lohen vapaa-ajan kalastukseen joissa. TAC:n asettaminen ja täytäntöönpano voi johtaa tilanteeseen, jossa kalastus lopetettaisiin joen lohikiintiön täytyessä kesken kalastuskauten.”

Tällainen pelottelu on tarpeetonta, koska tilanteen vaatiessa kalastus tulee ehdottomasti lopettaa. MMM ei ole koskaan halunnut käydä keskustelua joki- ja merikalastuksen suhteesta. Tämä seikka paistaa selvästi läpi, kun valtioneuvoston U-kirje ei näe kuin ongelmia jokiTACissa.

Valvonnan on nähty nostavan kustannuksia. Tornionjoella vain viehekalastajilta on kerätty varoja kalastuksen valvonnan suorittamiseksi. Valvonnan painopisteet ovat olleet kuitenkin muualla jokivarressa ja merialueella. Valvontaa varten olisi paikallaan kerätä varoja myös muiden kalastusmuotojen osalta saalis-määrien suhteessa, myös merellä. Toisaalta valvonnan tarve ja sen aiheuttamat kulut jopa laskisivat, jos vilpilliseen kalastukseen asetettaisiin riittävät pelotteet lohen yksilökohtaisen arvon määrittämisen kautta.

Jokivarsilla on paljon niitä jotka omistavat lohenkalastusoikeuden tai etuuden. Heidän oikeuksiaan ja omaisuuttaan on perusteita siirretty toisille sotien jälkeen. Lohenkalastus on hallinnollisin toimin siirretty merille. Nyt tehtävällä asetuksella on varmistettava ja saatettava voimaan se, että jokivarsien alkuperäiset lohenkalastajat ja lohenkalastusoikeuden omistajat katsotaan asianosaisiksi. Valtioneuvosto ei antanut jokivarsille tietoa lohikiintiövalmisteluista lokakuussa edes pyydettyä. Perustuslain turva täytyy olla itämeren Suomen jokaisella kansalaisella. Näillä perusteilla on välttämätöntä, että myös perustuslakivaliokunta perehtyisi asetusehdotukseen ja antaisi siitä lausunnon. Perustuslakivaliokunnan tulee antaa

myös suuntaviivat sille, miten Suomen valtio korvaa jokivarsien asukkailla niiltä aiheetta riistetyt tulon ja omaisuuden vuosikymmenten aikana.

Merelle suunnitelma esittää kalastuskuolevuudeksi 0,1 (10% kaikista kaloista?) Kalastuskuolevuuden määrittäminen kaikista kaloista antaa todellisuutta varovaisemman kuvan. Metsien hakkuita verrataan mielellään vuosittaiseen tuottoon. Miksi lohien kalastusta ei voitasi verrata vuosittain aikuisiksi kasvaviin lohiin. Aikuisiksi (pyyntikokoisiksi) rekrytoituu vuosittain n. 300.000 luonnonlohta ja 200.000 viljeltyä lohta. Kun kalastusta ICESin tietojen perusteella vertaa näihin määriin, niin pystyy hyvin hahmottamaan minkä rasiuksen jokeen nouseville kalamäärille harjoitettu kalastus kohdistaa. Lohia kalastettiin ICES 8.4.14.1. mukaan viime vuosina seuraavasti:

2010	kalastettu 320.000 kpl	vrt. vuosittainen ”kertymä” n.500.000 kpl	≈ 64%
2009	kalastettu 389.000 kpl	vrt. vuosittainen ”kertymä” n.500.000 kpl	≈ 78%
2008	kalastettu 292.000 kpl	vrt. vuosittainen ”kertymä” n.500.000 kpl	≈ 58%

Ei ole ihme, jos lohia ei ole riittänyt kotijokiinsa, kun yli puolet keskimääräisestä vuosikerrasta on tapettu. Kalastuksen vähentämiseen on erittäin painavat perusteet. Kalastuskuolevuuteen on laskettava kaikki kalastuksen aiheuttamat kuolemat, ei pelkästään ammattikalastuksen raportoimat kalat. Esimerkiksi 100.000 lohen kokonaissaalis merkitsisi istutuskalojen loppuessa joka kolmannen luonnonlohen tappamista. Mutta minkä joen kaloista olisi kyse? Kalastuskiintiö ei saa sisältää lohia, joiden kantaa ei voida kestävästi kalastaa.

Ruotsi tärkeimpänä kutuvaltiona on kieltämässä lohien sekakantakalastuksen. Ruotsilla on merioikeussopimuksessa mainittuna alkuperävaltiona ja tämän suunnitelman perustelujen kohdan 9 mukaan oikeus säättää joissaan alkunsa saavien kantojen sallitut pyyntirajoitukset. Euroopan Unionin muille valtioille ei jää oikeutta turmella ruotsalaisia kalakantoja. Lohia ei saa kansainvälisen oikeuden mukaan kalastaa tietämättä kannan alkuperää. Tällä asetuksella unionin on, tärkeimmän alkuperävaltion esimerkkiä noudattaen, yksiselitteisesti kiellettävä kaikki syönnösalueilla tapahtuva lohen kalastus.

Lohen kalastuskuolevuusluku 0,1 on ilmeinen kompromissi. Se ei perustu mihinkään analyttiseen. Lohen merikalastusta ei voi perustaa näin epämääräiseen lukuun. Esillä oleva meriTAC kuvastaa sitä hallinnon hankaluutta ja mahdottomuutta, kun jokien lohta yritetään keinotekoisesti kalastaa väärässä paikassa, merellä. Mikäli kalastuskuolevuus olisi 10% kunakin vuotena mereen laskeutuneista luonnonlohista, voisi asian siirtymävaiheessa paremmin ymmärtää.

Komission suunnitelmaa tulee esittämillämme suuntaviivoilla parantaa. Toivomuksemme on, että Valtioneuvosto ja Eduskunta mahdollisimman syvällisesti perehtyisivät asiaan

Pello 07. joulukuuta 2011

Kalervo Aska pj

jokiseura@tornionjoki.fi - www.jokiseura.fi